

i još uvek prolaze kroz ubrzanu urbanizaciju, usled koje više od milijardu stanovnika već živi u gradovima, i danas preko 60% stanovnika Azije živi u njenim seoskim područjima. Održiv opstanak na selu ugrožen je velikim pritiskom stanovnika na mali procenat obradivog zemljišta, degradacijom tla nastalom usled ovog pritiska, kao i pretvaranja obradivog zemljišta u građevinsko, te nekonkurentnošću postojeće poljoprivredne proizvodnje. Zbog toga, masa ovih seljaka, koji čine višak radne snage na selu, kreće u potragu za poslom, ka planski ili haotično novonastalim ili industrijskim centrima u nastajanju. Tako seoska sirotinja postaje gradska sirotinja, čije je siromaštvo uzrokovano trima povezanim faktorima: niskim prihodima, nedostatkom izbora i nedostatkom moći²³. Pojave koje vrše pritisak na slabe ili nepostojeće mreže socijalne zaštite u Aziji su brojne i najčešće međusobno isprepletane, što otežava strateški projekat izgradnje ove mreže u većini njenih država.

Seljaci, koji postaju radnici-migranti, i uspeju da dođu do posla u gradovima nisu u poziciji da ga biraju, naprotiv, po pravila njima pripadaju najteži poslovi, poput onih na građevinskim objektima, dok su sa druge strane, budući sindikalno neorganizovani, česta i laka mesta neodgovornih i pohlepkih poslodavaca. Često rade u dve spojene smene, ishrana im je niskokalorična i monotona, smešteni su u improvizovanim, najčešće nehigijenskim objektima, i budući da su izloženi dejstvu svih ovih negativnih faktora, veoma često oboljevaju. Ova masa radnika-migranata, dodatno vrši pritisak na gradsku infrastrukturu – stambenu, sanitarno-higijensku, stambenu, energetska, vodovodnu, obrazovnu, saobraćajnu i drugu. Sa druge strane, ne postoji obezbeđena osnovna zdravstvena zaštita za njih, osim ukoliko bi bilo u situaciji da je potraže na komercijalnoj osnovi, što je nezamislivo, obzirom na njihov nivo prihoda. Uprkos ubrzanom urbanizaciji uzrokovanoj brzom industrijalizacijom, nikada posla u gradovima nije bilo za sve seljake i druge u potrazi za zaradom. Ne mali broj od njih koji ne nađu posao, okreću se i kriminalu i prostituciji kao načinu preživljavanja.

Jedan od najfascinantijskih primera ubrzane urbanizacije, dogodio su upravo u najmnogoljudnijom azijskoj i svetskoj državi, NR Kini, tokom proteklih 30 godina njenih reformi i otvaranja prema svetu, kada se gotovo 200 miliona seljaka preselilo u najveće kineske gradove, gde su našli, uglavnom, sezonske poslove²⁴. Ovaj proces se nastavlja nesmanjenom dinamikom budući da za većinu od preostalih 600 miliona seljaka ni približno nema održivog opstanka u ostanku na selu. Naprotiv, talas migracije sa sela u gradove dešava se bez prekida, pa se u narednih 20 godina očekuje da se oko 550 miliona ljudi, preseli u gradove – u pitanju su radnici migranti i članovi njihovih porodica²⁵. Ovaj prelazak će biti relativno postupan, i analitičari i vladini stručnjaci smatraju da povoljni scenario ovog poduhvata podrazumeva vladino planiranje i delovanje unapred – kako na nivou stvaranja potrebne

23 Više o ovome u: Zhang, Y., East Asia Development Network (EADN), „Emerging urban poverty issues in East Asia“, Institute of Asia-Pacific, Beijing: CASS, 2004

24 Više o ovom fenomenu u: Mitrović, D., „Kina, ekonomska modernizacija i njena održivost“ u Mitrović, D. (ed.) *Razvojna politika i razvojni resursi zemalja Azije*, FPN, hrestomatija, 2009.

25 Wan Guanghua, „Poverty Reduction in China: Is High Growth Enough?“ *Policy Brief, No.8, 2008*, World Institute for Development Economic Research.

zakonske regulative, tako i stvaranja infrastrukture, odnosno novih gradova sa svim potrebnim uslovima za kvalitetan život novih stanovnika i članova njihovih porodica. Naročito je važno da deca migranata mogu da se uključe u lokalne škole, kako bi imali jednake šanse za kvalitetnu budućnost, sa ostalom gradskom decom. Procenjuje se da od ovog broja, već oko 100 miliona seljaka i radi u gradovima, iako se vode kao seljaci, a da od njihovih doznaka živi još oko 300 miliona ljudi na selu. Od ovog broja, još oko 100 miliona seljaka su radno sposobni, pa bi sa preseljenjem u gradove i oni tražili posao, što predstavlja pritisak na tržište rada. Međutim, obzirom na potrebe razvoja unutrašnjeg tržišta i njegov potencijal, naročito u sektoru usluga, realno je očekivati njihovo zapošljavanje, privremeno, sezonski ili na duži rok. Sa druge strane, oni i grade novu tražnju u okviru sektora usluga, koji je po svojoj prirodi radno-intenzivan, tako da ovaj proces ne deluje nerealno za lokalne prilike. Sa druge strane, preseljenje oko 550 miliona ljudi u postojeće kineske gradove bi dovelo do udvostručenja broja njihovih stanovnika, što bi ih pretvorile u mamutske gradove sa zaleđinom od nekoliko desetina miliona ljudi. Kineska vlada namerava da gradi desetak mega gradova (sa preko 10 miliona građana) i niz klusterskih gradova, male i srednje veličine oko njih. Od suštinske je važnosti da vlada i naročito lokalne i provincijske vlasti spremno dočekaju ove došljake sa skromnom, ali zagaranovanim donacijom u ograničenom vremenskom periodu, koja će im omogućiti pokrivanje troškova smeštaja, obrazovanja, zdravstvenu i socijalnu zaštitu, kao i potrebnu dokvalifikaciju i savetovanje za seljake koji menjaju ne samo mesto življenja, već i način života kojim su njihovi preci živeli stotinama godina unazad.

Jedan od razloga postojanja slabe socijalne infrastrukture je da društva u ovim zemljama doživljavaju državu kao prirodni organizam, a ne mehanicistički, poput pripadnika Zapadne civilizacije: kao stvoreni aparat koji je napravljen individualnom akcijom ljudi kako bi realizovali neke kolektivne interese, već kao, organizam od koga nisu odvojeni. Zbog ovakvog shvatanja zajednički ciljevi imaju primat nad ličnim. No, zbog velike bliskosti ljudi iz sektora biznisa i vladajućih struktura i korporativni interesi su iznad ličnih, pa postoji interes društva kao najvažniji, zatim interes firme, pa tek na kraju interes pojedinog građanina. To je jedan od razloga zašto je zaštita pojedinaca, tj. građana, kroz sistem socijalne zaštite bila minoran društveni cilj, i to je nešto što je neophodno promeniti. U novije doba, društva su bila mobilisana ka ubrzanom rastu i razvoju, dok se sada od države očekuje da sistemski reši problem socijalne zaštite stanovnika.

Postojeća državna infrastruktura, odnosno, mreže socijalne zaštite pokazuju gotovo jednaku poroznost ili odsustvo i u NR Kini, Kambodži, Indiji, Republici Koreji, Maleziji, Filipinima, Vijetnamu, gde isti negativni fenomeni brze urbanizacije i vesternizacije i isti problemi pritiskaju države, jednako nespremljene da pravovremeno odgovore na ove izazove. Sa druge strane, prema procenama MOR, i zemlje sa najnižim nivoom prihoda, poput Bangladeša, Indije, Nepala, Pakistana i Vijetnama, bi mogli da finansiraju minimalni oblik socijalne zaštite (brigu o deci i starima i invalidnima), ukoliko bi iz svog bruto domaćeg proizvoda izdvajale između 6 i 8% u ove svrhe u narednih dvadesetak godina.²⁶

Kao zbirna posledica ovih pojava i procesa, veliki deo ruralne sirotinje postaje urbana sirotinja. U isto vreme, svi oni su imali očekivanja od države, čak i visoka – da ih zaštiti, prvenstveno radnim zakonodavstvom, da propisima obaveže poslodavce na bolji tretman zaposlenih i da radnicima pomogne u organizovanju, kao i da preduzme kaznene mere protiv poslodavaca koji su se ogлуšili o zakon i dobre običaje. Sa druge strane, sami radnici-migranti nisu imali kapacitete, a ni tradiciju da se sami organizuju i štite svoja radna i druga prava. Ponekad je javnost i aktivno pisanje medija pomagala da se poprave neki radikalno loši ili društveno neprihvatljivi aspekti njihovog života u gradovima. Paradoksalno je donekle, da i strane transnacionalne korporacije koje imaju proizvodnju u industrijskim centrima ovih država, jednako loše tretiraju zaposlene u tzv. „sweat workshops“: u kojima su loši uslovi rada, nema zaštite na radu, prenatrpanost u radnom prostoru dominira, niske nadnice su standard. Čak i oni koje imaju brendove koji su skuplji od ostalih jer navodno poštuju prava radnika u zemljama Trećeg sveta, ne poštuju i ne tretiraju ove kao radnike sa pravima zaposlenih, odnosno u skladu sa reklamnim sloganima njihove firme. Dakle, i domaći i strani poslodavci se uglavnom odnose jednako loše prema radnoj snazi. U novije doba je, generalno govoreći, umnogome poboljšana ova situacija, ali ona još jeste akutni problem na brojnim mestima Azije, milioni porodica su bili pogođeni ovakvom situacijom kroz niska primanja, oboljevanje članova i slično, ili se i dalje nose sa posledicama ovakvog tretmana.

Privrede zemalja jugoistočne Azije po drugi put su se, u poslednjih deset godina, našle na udaru finansijske i ekonomske krize, koju je izazvao neko spolja, a koja je drastično pogodila ili može da pogodi njihove ekonomije i društva. No, ipak možemo reći da ih je iskustvo tzv. Azijske finansijske krize i mere predostrožnosti tada primenjene, (naročito je to slučaj Malezije), učinilo unekoliko spremnijima i otpornijima na izazove tekuće globalne krize. Naime, na makroekonomskom nivou većina ovih država je primenila uspešne reformske mere, poput reforme bankarskog sistema (u smislu veće kontrole poslovanja finansijskih institucija i vraćanja ingerencija države u kontroli kapitalnih transakcija) i značajnog povećanja nivoa deviznih rezervi. Ipak, svetska ekonomska kriza, koja je u poslednjem kvartalu 2008. godine uzrokovala dvocifreni pad bitnog motora njihovog ekonomskog rasta – izvoza - je još jedan uticajan faktor koji uzrokuje povećano siromaštvo u ovim društvima. Procenat siromašnih koji žive sa manje od 1US\$ na dan u južnoj Aziji je: u Indiji – 42%, u Pakistanu - 31%, u Bangladešu - 30%, u Šri Lanki – 6,6%. Međunarodna organizacija rada, pak, predviđa da akutna ekonomska kriza već pogađa ili će pogoditi dodatnih 140 miliona ljudi u zemljama Azije, a 23 miliona njih će verovatno izgubiti posao.²⁷ Taj proces je već odmakao daleko u industrijskim radionicama jugoistočne Kine, Malezije, Indonezije, Indije, Vijetnama, Tajlanda, gde su milioni radnika osali bez posla. Najviše su ugrožene žene koje rade u malim radionicama i fabrikama, kao i radnici-migranti jer spadaju u najmanje zaštićene kategorije radne snage od strane pozitivnog radnog zakonodavstva. Opravdanje izvoza,

27 AFP, Feb 17, 2009, Crisis could push 140 million Assians into poverty: ILO.

koje se negativno odražava na zaposlenost, a time i visinu prihoda po domaćinstvu posebno pogađa ove države zbog niskog nivoa intraregionalne trgovinske povezanosti i okrenutosti njihovog izvoza dalekim tržištima. Većina međunarodnih ekonomskih organizacija i eksperata UN, Svetske banke, Međunarodne organizacije rada i drugih preporučuju im da preusmere mere ekonomske politike tako da podstaknu domaću potrošnju i - intraregionalnu trgovinu. Ove države, inače, trguju među sobom u obimu od 38% njihove ukupne trgovine (EU 68%, NAFTA 51%), ali ovaj trend međusobne trgovinske razmene treba dodatno pojačati i intenzivirati kako bi se zaustavila stopa opadanja izvoza. Međunarodna organizacija rada upozorava da će usled zaoštavanja krize biti sve brojniji slučajevi sporenja oko visine i isplate nadnica, pojave nepoštenih poslodavaca koji neće isplaćivati nadnice, poslodavaca čiji će posao propasti, što će opet ostaviti zaposlene sa neisplaćenim nadnicama, pa čak predviđaju proteste i nemire u zemljama gde država ne bude dovoljna spremna da brzo nađe neko rešenje ili društva dovoljno brzo ne organizuju oko nalaženja funkcionalnog rešenja, tj. zaštite od prebacivanja troškova krize na nemoćne članove zajednice. Zato Međunarodna organizacija rada poziva vlade da ulažu u bolnice, škole, zdravstvenu zaštitu i stoga preporučuje ovim država da 3,9% svog BDP ulažu u ove programe, kao i da njihova ekonomska politika ima za cilj da štiti uposlenost, te po lokalnim merilima dovoljno visok nivo prihoda po domaćinstvu²⁸. Neke od njih ovo već primenjuju – tako je Indija 2006. godine uvela meru – Nacionalnu seosku garancijsku šemu, po kojoj će država obezbediti da sva najsiromašnija seoska domaćinstva, koja žive sa manje od 1\$ na dan (takvih je 60 miliona), imaju pravo da jedan član ovakve porodice ima obezbeđen državni posao tokom stotinu dana godišnje²⁹. Ova mera je usvojena kao prvi deo šireg vladinog paketa u okviru Zakona o socijalnoj zaštiti radnika koji nisu sindikalno organizovani, od 2007. godine, (takvi čine trećinu indijske populacije ili oko 390 miliona ljudi). Naime, vlada premijera Singa je u nameri da se posveti rešavanju problema seoskog siromaštva najavila pomenutu šemu, u okviru koje bi sindikalno neorganizovani (90% indijske radne snage), uglavnom sezonski radnici³⁰ stekli životno osiguranje, zdravstvenu i invalidsku zaštitu izdvajajući od svojih zarada jedan rupi (jedan dolarski cent) na dan. Vlada i poslodavac bi davali jednak iznos. Uplata za one koji zarađuju manje od 150US\$ godišnje i spadaju, po kvalifikaciji indijske vlade, u ekstremno siromašne, izvršila bi centralna vlada. Za primenu ovog paketa indijskoj vladi je potrebno 22,2 milijarde US\$. Jačanje sistema socijalne zaštite se i ovde vidi i preporučuje kao način stimulanja domaće tražnje, privrednog rasta i povećanja sigurnosti primanja (koja neće odlaziti za potrebe socijalne i zdravstvene stabilnosti) i opšteg osećanja sigurnosti u društvu, kao bitnog faktora društvene i političke stabilnosti i kohezije.

28 Ibid.

29 "Social Security for Indian Poor", BBC News, South Asia, May 24, 2007.

30 Oni rade uglavnom na seoskim imanjima, u građevinarstvu, ciglanama ili su samouposleni, nemaju nikakvu socijalnu zaštitu, niti su sindikalno organizovani.

Sledeći faktor, odnosno, druga od „tri pretnje“, koji doprinosi rastu i produbljanju siromaštva je pojava da 2008. dolazi i do značajnog rasta cena hrane, a cena riže, osnovne prehrambene namirnice u Aziji, raste za 150%, zbog čega su u ovom slučaju najviše ugroženi najsiromašniji. Veoma je indikativno da se 90% svih globalnih fenomena uzrokovanih klimatskih promenama u 2008. godini desilo u Aziji, jer je ona očigledno kao geografsko-klimatsko područje izuzetno podložna dejstvu ovih promena i njihovih posledica, odnosno „trećoj pretnji“. Cene goriva najviše pogađaju siromašne države i najsiromašnije delove stanovništva – proporcionalno veličini prihoda po domaćinstvu, te je kod najsiromašnijih udeo potrošačke korpe najveći, pa su oni najviše podložni posledicama povećanja cena hrane i goriva. Veoma je važno razumeti da svaka od „tri pretnje“ pojačava dejstvo ostale tri i da se često ispoljavaju kao jedinstven fenomen.

Siromaštvo često vodi u bolest, i u ovim državama se beleži porast oboljevanja od raznih bolesti, pa tako rast oboljevanja od hroničnih bolesti u Indiji i Kini, dvema najmnogoljudnijim državama sveta, u kojima živi preko 70% ukupnog stanovništva Azije, daje bitna slika za Aziju i svet u celini. Sa druge strane, bolest je u ovim društvima siguran put u siromaštvo. Od 8 miliona ljudi koji u Aziji umru godišnje od hroničnih bolesti u dobu kada su i radno sposobni, u uzrastu od 30 do 69 godina, veliki broj bi preventivnom akcijom mogao biti spasen³¹. U Aziji ima 500 miliona pušača samo u ove dve države i oni masovno oboljevaju od kardio-vaskularnih oboljenja, respiratornih oboljenja, tuberkuloze, jer ekstenzivno pušenje, uz lošu ishranu i aero zagađenje dovodi najčešće do slabosti pluća i srca. Rad u lošim uslovima, fabrikama tekstila, isparenja u rudnicima i slično, takođe je faktor koji doprinosi pojavi ovog fenomena. Indija, iako druga najmnogoljudnija zemlja sveta³², je svetski fenomen jer troši manje manje od 1% svog BDP na zdravstvenu zaštitu, što je neophodno promeniti ukoliko ovo društvo želi da predupredi i zaustavi pomenuti trend³³. Obe države su se obavezale da će ispuniti ciljeve UN o smanjenju smrtnosti dece i novorođenčadi.

Kina je nakon raspuštanja proizvodnih brigada na selu i u okviru njih organizovane zdravstvene zaštite i početka procesa propadanja državnih fabrika i trgovina u gradovima, koje su ranije u fabričkim dvorištima imale priručne ambulante, dečija obdaništa, ponekad i stanove, a za sve ozbiljnije povrede i lečenja zaposlenih plaćale su zdravstvene troškove iz bolnice, a zaposlenim članovima kolektiva po završetku radnog veka isplaćivale penzije iskusila krah sistema zdravstvene i socijalne zaštite. No, sistem zdravstvene zaštite u nadležnosti države i budžetski finansiran, se raspada – i u gradu i na selu nekoliko stotina miliona ljudi biva prepušteno sebi – nezaposleni bez naknade, penzionisani bez penzije, nestaje osnovna briga o deci, porodiljama itd., što su bili teški udari na kvalitet

31 Prabhat, J., Chen, Zh., „Poverty and chronic diseases in Asia: challenges and opportunities“, CMAJ, October 23, 2007

32 Po svim prognozama Indija će postati najmnogoljudnija država sveta već od 2030.godine, kada će preteći NR Kinu.

33 Prahbar, J.,...

porodičnog i ličnog života i stabilnost društva³⁴. Ukoliko ne sprovedu masovne i efikasne antipušačke kampanje, u Kini će, prema predviđanjima stručnjaka Svetske banke u okviru citiranog projekta, 100 od postojećih 300 miliona pušača, a u Indiji 40 miliona od postojećih 100 miliona pušača, umreti od raka pluća, prema postojećem trendu širenja ove bolesti³⁵. Dodatno, 10% kineskog stanovništva pati od hepatitisa B koji je ozbiljan indikator mogućnosti dobijanja raka jetre, a tek od 2002. godine Kina uvodi obavezno vakcinisanje protiv hepatitisa B. Do tada nisu postojale mere zaštite niti obaveštenost stanovništva o načinu oboljevanja i opasnosti od ove bolesti. Ukoliko bi se pak, i u Indiji i drugim zemljama Azije uvela vakcinacija, spasao bi se život oko 90% onih 1,5 miliona žrtava, koje bi prema rezultatima ispitivanja trenda širenja bolesti umrle od raka jetre u regionu, u populaciji onih rođenih posle 2000. godine³⁶. Kina je takvom masovnom kampanjom iskorenila tuberkulozu, što je primer da se dobro organizovanom kampanjom mogu da iskorene ovakve bolesti i spreči masovno umiranje od njih, uključujući i rak grlića materice, od koga umre gotovo 150.000 žena u južnoj i istočnoj Aziji svake godine³⁷. Vrlo je bitno istraživanje, proizvodnja lekova, čak i jeftinih, prosvetličavanje stanovništva i kampanje koje se vode sa ovim ciljem, kao i kampanje kojima se smanjuju i pomenuti dodatni faktori rizika za zdravlje i život.

Jedan od najstrašnijih fenomena koji karakteriše Aziju danas, a pogotovu neke njene države, koji traži promenu društvene svesti i aktivizaciju ili formiranje socijalnih službi je prostitucija, i naročito dečija prostitucija. Brojne analize pokazuju da je siromaštvo jedan od faktora koji doprinosi javljanju prostitucije i dečije prostitucije u Aziji, ali to nije jedini uzrok. Neki od važnijih uzroka su i lokalni običaji i praznoverje³⁸. Po definiciji Konvencije o pravima deteta UN je jedan od najstrašnijih načina kršenja prava deteta, nastaje kada se dete zloupotrebljava u svrhe „komercijalnog seksualnog iskorišćavanja“ („CSPC“ *Commercial Secual Exploataation of Children*), a po određenju Međunarodne organizacije rada, to je najgora forma dečijeg rada (prinudnog). Od ovog fenomena je neodvojiv i prekogranični šverc ljudi (*humman traficking*) – mladih žena, dece: devojčica i dečaka, koji se potom dalje švercuju iz ovih zemalja u Australiju, Izrael, Japan, SAD, arapske države. Pet je formi ove eksploatacije: dečija prostitucija, dečiji tzv. „seks turizam“, institucije tzv. „ranog braka“ i „privremenog braka“, dečija pornografija i trgovina decom. Južnu Aziju, u kojoj živi četvrtina svetskog stanovništva i koja ima mnogo nezaposlenih i mnogo ubogih, karakterišu sve ove forme zloupotrebe dece. Tako npr. u Pakistanu,

34 Više u ovome: D. Mitrović, „Реформе система социјалног старања у НР Кини на почетку XXI века“, *Socijalna politika i Socijalne reforme*, zbornik, FPN, 2007., str. 203-224.

35 Prabhat. J.,..

36 Jha, P., Anderson, I., „*Reducing adult deaths form chronic deseases in Asia; evidence and opportunities*“. Washington: The World Bank Group, Disease Control Priorities Project; 2007.

37 Ibid.

38 Zahid, Sh., Ahmed, „*Poverty, Globalization, Social Customs&South Asian Children in Prostitution*“, Pakistan Pediatric Association, 2005

Nepalu, Šri Lanki, Bangladešu, Maldivima kidnapuju se devojčice, koje se potom ilegalno prebacuju u zemlje Persijskog zaliva, gde se podvrgavaju prostituciji. U samo šest najvećih gradova Indije postoji više od 100.000 indijske dece-prostitutki, od ukupnog broja od 300.000 domaće dece koja rade prinudno kao prostitutke širom zemlje. Dakle, dečija prostitucija je veoma raširena i veoma očigledna. Uglavnom su to deca iz indijskih ruralnih područja, ali iz Nepala i iz Bangladeša, koja su oteta i prinuđuju se da budu seksualno eksploatisana. Tako se svake godine u Indiju prošvercuje oko 172.000 devojčica, koje se ubacuju u ovu „industriju“, tako da ih ukupno, zajedno sa indijskom decom, na ulicama gradova Indije ima između 400.000-500.000³⁹.

U Pakistanu je veliki društveni tabu priča o seksualnoj zloupotrebi dece, koja je sa druge strane, široko rasprostranjena. Kultura i tradicija u ovoj zemlji ne dopuštaju da ovakvi slučajevi izađu u javnost. Prisutno je i zlostavljanje žena, sa ne tako retkim smrtnim ishodom, od strane muževa, bez mogućnosti njihove zaštite, obzirom da plemenski savezi imaju veću faktičku moć od državne vlasti. Takođe, ukoliko je žrtva silovanja, žena je kažnjena, a ne nasilnik. Za razliku od situacije u drugim zemljama, većinu dece koja su podvrgnuta zlostavljanju u Pakistanu čine dečaci. Ona je izvor, tranzitna zemlja i zemlja krajnje destinacije za ilegalnu trgovinu decom. Specifičnost ovog fenomena u Pakistanu je u tome što je ova situacija veoma tolerisana i što se korišćenje usluga dečaka-prinudnih prostitutki čak smatra statusnim simbolom u nekim delovima zemlje. To su običaji i tradicija koju je teško iskoreniti jer i ne postoji kao javno pitanje, a ni kao pitanje, odnosno problem u ovom društvu. Ovde je visoka proporcija dečaka žrtava ove eksploatacije, iako i dalje, generalno, devojčice dominiraju u ukupnom broju žrtava⁴⁰.

Dodatni uzrok raširenosti pojave dečije prostitucije su i ukorenjena verovanja, koja postoje i deo su lokalne kulture u nekim od ovih društava, da upražnjavanje seksa sa nekim ko je nevin, poput deteta ili starijeg maloletnika je aktivnost koja će osobi koja to čini doneti dugovečnost, zdravlje, vitalnost i slično, ili joj doneti sreću u poslu ili generalno. Ovo je teško promeniti, kao i instituciju „ranog braka“ i „prinudnog braka“, na koji siromašne porodice često primoravaju svoju žensku decu, koja su im balast. U Indiji je tako neophodno da se za udavaču spremi jako veliki miraz, na nivou životne ušteđevine siromašnih roditelja, u protivnom otac će biti prezren i ekskomuniciran od tradicionalne zajednice u kojoj porodica živi. Rešenje je „rana udaja“ za osobu koja će platiti ocu za ovakvu mladu, sa ciljem da bi imao seks sa devojčicom-devicom, a potom je preprodati jer je za takvu osobu ovakvo dete je samo roba za koju je platio po dogovorenoj ceni, koja je porodici devojčice rešila mnoge probleme. Naročito su pod pritiskom siromaštva i nasilja nad njima siročad, samohrane majke i svi oni koji iskaču iz uobičajenih formi socijalizacije. Tako nastaje lanac preprodaje dece koja postaju prostitutke, baziran na nekim tradicionalnim verovanjima, praznovericama, koje se prenose sa generacije na generaciju

39 ECPAT (2005) *ECPAT International database*, <http://www.ecpat.net>.

40 Zahid, Sh., Ahmed, „*Poverty, Globalization, Social Customs & South Asian Children in Prostitution*“, Pakistan Pediatric Association, 2005.

u državama južne Azije. Međutim, ovim se moral i porodični odnosi, samopoštovanje članove lokalne zajednice dubinski narušavaju i time urušava moral čitavog naroda, što povratno deluje na sve druge sfere društvenog života.

U Bangladešu je naročito raširen ovaj specifičan oblik zloupotrebe dece - „rani brak“, mladih devojaka, odnosno devojčica. Običaj je veoma ukorenjen u načinu razmišljanja i ponašanja ljudi i teško ga je promeniti jer se poštuje već generacijama unazad. Tako se 50% žena u Bangladešu prvi put udalo pre 18 godine, ali većina ovih ranih brakova završava tako što muževi preprodaju svoje supruge, koje završe kao prinudne prostitutke u Pakistanu, Bangladešu ili Srednjem istoku ili ih prisiljavaju na prostituciju u samoj matičnoj zemlji. Dakle, ovde se radi o deci koja su žrtve otmice, preprodaje i koja se ne tretiraju kao ljudska bića, niti kao deca, koja po definiciji zavise od odraslih. Tako se oko 4.500 dece se godišnje iz Bangladeša prošvercuje u Pakistan. Kada je u pitanju Šri Lanka, imamo slučaj posebne forme tzv. seks turizma, vidljive u pojedinim letovalištimama i namenjene klijenteli iz inostranstva, gde i roditelji, a takvi slučajevi su prisutni i na Nepal, nude seksualne usluge svoje dece u improvizovanim privatnim smeštajima, kao što se spominje u publikovanim istraživanjima ovog fenomena⁴¹.

Ovaj zastašujući fenomen uzrokovan je siromaštvom, ali i drugim razlozima. Postoji vrlo bitna strana fenomena dečije prostitucije i švercovanja ljudskih bića da bi se ona koristila kao objekti za seksualno iskorišćavanje, a to je da je ovo jedan od rastućih „biznisa“. Postoji snažna veza koja objašnjava zašto može da postoji i da raste fenomen komercijalne seksualne eksploatacije dece – jedan je siromaštvo i verovanja i običaji (poput Pakistana) i sa druge strane – tražnja, jer sve za čim postoji tražnja, imaće i svoju ponudu. Zbog toga visoki činovnici u međunarodnim organizacijama i NVO, forumi, analitičari i stručnjaci, kao i državni organi svih država sveta, koji se bave iskorenjivanjem ovog fenomena, treba da imaju u vidu da u njihovim zemljama živi klijentela koja formira tražnju, a koja treba da bude podvrgnuta velikoj pažnji organa gonjenja u domicilnim zemljama, jer ovaj fenomen može da postoji i da opstane samo zahvaljujući tražnji. Na ulicama, lukama i letovalištimama Tajlanda, Nepala, Šri Lanke itd. postoji tzv. industrija seks turizma, zahvaljujući klijenteli, tzv. „običnim ljudima“, sa Srednjeg istoka, Severne Amerike ili zapadne Evrope, koji odlaze na ova mesta da bi realizovali ove, krivičnom gonjenu podložne i, u njihovim državama, društveno neprihvatljive aktivnosti. Ova deca, koja nisu u bilo kakvoj mogućnosti, kao i većina prostitutki, da vode računa o bilo kakvoj zaštiti od seksualno prenosivih bolesti, pa i onih koje su opasne po život, su izuzetno ranjiva po ovom pitanju, ne samo zbog njihovog položaja i neznanja, već i zato što je telesno tkivo kod dece nežnije nego kod odraslih, i u tom smislu je prijemčivije za svaku bolest, pa i zarazu. Povrh svega je duševna trauma koju doživljavaju ova deca, jer je to iskustvo od koga bilo koje ljudsko biće teško može da se oporavi. Veliki je procenat zaraženih HIV virusom ili od AIDS-a među ovom populacijom⁴². U

41 ECPAT, 2005.

42 AMFAR AIDS Research (2004) AIDS in Asia a report by AMFAR AIDS Research, available at: <http://www.amfar.org/cgi-bin/iowa/asia/aids/index.html?record=14>; Navedeno prema Zahid, Sh., Ahmed, "Poverty,..."

svim ovim slučajevima sve ove države su pozvane da učine odlučne korake i efikasne mere da bi se obračunale sa ovakvim zastrašujućim naličjima siromaštva u Aziji. Korupcija je jako rasprostranjena i ona ometa borbu ovu borbu. Osim toga, budući da je prekogranična trgovina decom regionalni fenomen, situaciju otežava to što Indija, Pakistan i Bangladeš nemaju međusobno dobre odnose, te izostaje saradnja u borbi protiv ove pojave. Većinu otmica dece vrše kriminalne grupe koje se bave prostitucijom, koje, pak, međusobno saraduju.

Možemo da zaključimo da, uprkos ovim ozbiljnim i sistemskim problemima, mreža socijalne zaštite u Aziji gotovo i ne postoji, odnosno tek je treba izgraditi jer samo 20% stanovništva ima pristup ovim mrežama, a samo 30% ljudi prima penziju⁴³. Dakle, većina stanovnika i na selu i u gradovima je izvan njenog dometa. U osnovnu mrežu po kategorizaciji ESCAP-a spadaju: osnovno zdravstveno osiguranje, briga o deci, zaštita i obeštećenje povređenih na radu, briga o porodiljama i penzijsko osiguranje. Sa struge strane, starenje stanovništva je novi fenomen u Aziji, ali se takođe izrazito brzo dešava i traži hitan odgovor. Naime, do skora je visok prirodni priraštaj, veliki broj mladih nezaposlenih i onih koje treba školovati vršio pritisak na ekonomiju, odnosno makro-ekonomske politike u ovim zemljama. Početkom XXI veka ova društva ubrzano stare i mnogo brže stare od razvijenih zemalja. Do 2020. godine 70% stanovnika Zemlje koji su stariji od 60 godina živeće u Aziji, budući da se u Aziji nalaze najmnogoljudnije države. Takođe, Kina, Indija, Indonezija Pakistan i Bangladeš će biti među deset država sa najstarijim stanovništvom. Stanovništvo Japana je najbrže starilo, za njim već idu i tri „mala azijska zmaja“: Republika Koreja, Singapur i Tajvan. Kao veoma organizovano i bogato društvo, Japan ima obavezno penzijsko osiguranje za sve starije od 65 godina i Japan može sebi da priušti da posle 65. godine Japanci ponovo zasnuju radni odnos, s obzirom na to da ne trpi veliki pritisak mlade i nezaposlene radne snage, ali i da im obezbedi ne samo osnovnu zdravstvenu zaštitu, već i da im pruži dobar kvalitet života u starosti, kroz realizaciju koncepta tzv. „drugog života“.

Dok se u Evropi proces starenja stanovništva odvijao relativno sporo – udvostručenje broja onih koji su stariji od 65 godine trajalo je 50 godina - u Aziji se ovo odvija za 25 do 30 godina. Tako se u periodu o 1990. do 2020. godine, u zemljama Azije udvostručuju broj onih koji su stariji od 60 godina. Te godine Kina će imati 230 miliona starijih od 65 godina, Indija 145 miliona, Indonezija 43, a Pakistan 18 miliona. U njima urbanizacija i vesternizacija, koje se ubrzano dešavaju u ovim zemljama, ruše tradicionalne modele porodičnog zbrinjavanja starih, gde bi deca, koja bi ostala da žive zajedno sa roditeljima, vodila brigu o svojim starima. Kohezija unutar porodice i lokalne zajednice, bliski komšijski odnosi, bili su idealno rešenje za starije članove porodice, ali i državu. Međutim, u situaciji kada su deca u potrazi za boljim ili bilo kakvim poslom otišla daleko od kuće ili čak u inostranstvo, npr. u Filipinima, čiji gastarbajteri, a naročito žene, rade od Singapura do SAD, dok o njihovim roditeljima nema ko da brine. Po tradicionalnom shvatanju, koje živi i danas, jedno dete je dužno da to čini, i to je izuzetno snažno raširena praksa na Tajlandu ili Filipinima. No, u Kini parovi već trideset godina rađaju jedno dete i kada ono ode da traži

43 Inače, 80% stanovnika Zemlje nema nikakvu socijalnu zaštitu. ESCAP, 2009

posao ili bolji život daleko od roditelja, ovi često, od sramote, beže u samoizolaciju. Duh individualizma, traganje za sopstvenim uživanjima i stavljanja u drugi plan tradicionalnih vrednosti, uključujući lojalnost porodici, roditeljima, zajednici, donosi novu stvarnost i izazove u porodični i društveni život Kine i drugih društava Azije u koje su prodrle zapadne vrednosti. Ipak, u Japanu, koji ima sve mogućnosti da brine o starima, preživljava odanost ženske dece prema starim roditeljima jer se ovakvo ponašanje veoma mnogo vrednuje u društvu. Međutim, većina azijskih zemalja nema izgrađenu mrežu brige o starima, i milioni starih u njima su usamljeni i otuđeni. Dodatno, kineski istraživači predviđaju strahovit rast Alchajmerove bolesti u ovom segmentu populacije i ovde, u prognozama, dominiraju dva scenarija: najgori i najbolji. Najgori predviđa strahovit pritisak na smeštajne kapacitete, bolničko osoblje, industriju lekova i državni budžet, a drugi, računa na kinesku efikasnost u nošenju sa svim sistemskim problemima koji su do sada ugrožavali projekat reformi i otvaranja, pa će usredsrediti kapacitete kako bi pronašli lek i za ovu bolest, koja postaje ozbiljna pretnja, i tako učiniti dobro i čitavom čovečanstvu.

Dakle, faktori koji su dodatno doprineli odsustvu ili slabljenju mreže socijalne zaštite vezani su za industrijalizaciju i globalizaciju, kao procese koji su erodirali tradicionalne načine brige o nemoćnima, bolesnima, starima, kroz užu i širu porodicu i lokalnu zajednicu. Promenio se i način života i mnogi od onih koji su ekonomski uspešni nemaju više raniji nivo lojalnosti prema užoj i široj porodici, već gledaju na život više hedonistički, ali to remeti tradicionalne sisteme brige o onima kojima je pomoć društva potrebna. Međutim, budući da je u ovim zemljama bio veliki prirodni priraštaj ranije, a da će od 2030-2050. godine doći do talasa starenja stanovništva, države jugoistočne Azije treba da do 2030. godine, do momenta do kada je radno aktivno stanovništvo brojnije od penzionera treba, stvore sisteme socijalnog staranja, da bi spremno dočekali udar starenje stanovništva. Takođe, ubuduće, ukoliko žele da se takmiče sa Kinom i drugim „svetskim industrijskim radionicama“, moraće da privuku stranu radnu snagu iz regiona jer će ponuda domaće radne snage postati oskudna, a to znači da će i za ove radnike morati da stvore socijalnu infrastrukturu. Takođe, moraju da pojačaju koheziju u društvu, kako bi revitalizovali tradicionalne vidove brige o starima.

Sa druge strane, ove države moraju da promene i sam koncept i način razmišljanja o sistemu socijalne zaštite iz koga on proističe. Naime, ranije su ove države izgradnju sistema socijalne zaštite smatrale troškom, koje država mora da podnese, dok su njihovi lideri bili prevashodno orijentisani ka ekonomskom razvoju i visokom rastu privrede kao primarnom nacionalnom cilju, pa su mislili da će na taj način prevazići i siromaštvo, no, pokazalo se da sa ukupnim rastom bogatstva u društvu ne mora doći do smanjenja ili pak eliminacije siromaštva u društvu⁴⁴. Oni moraju da ispune i prvi Milenijumski cilj: da do 2015. godine za 50% smanje broj svojih građana koji žive od 1 US\$ na dan. To je prvi korak i najočitiiji cilj stavljen pred ove države, do koga se stiže organizovano i sistemski. Razvoj sam po sebi nije doneo rešenje problema siromaštva, već države moraju da kombinovanim merama, poput preraspoređivanja zarada, izvrše redistribuciju bogatstva. Pokazalo se da

44 Asher G. Mukul, *Social Security Reform Imperatives: The Southeast Asian Case*, Singapore: National University of Singapore, 2000

su samo neki segmenti stanovništva imali korist od brzog razvoja, a da je većina građana ostajala u ekstremnom siromaštvu. Bangladeš, Indija, Nepal, Pakistan i Vijetnam su se opredelili da u narednih 20 godina ulažu između 6 i 8% svog BDP da bi obezbedili opštu osnovnu zdravstvenu zaštitu, dečiju zdravstvenu zaštitu, penzije i zaštitu u slučaju povrede na radu. Analize ekonomskih stručnjaka pokazuju da to neće štetiti njihovom ekonomskom rastu, naprotiv, najnovije od njih upućuju na to da je – uprkos tome što je do skora vladalo uverenje da je bolje prvo uložiti u industriju, saobraćajnu infrastrukturu i razvoj privatnog sektora, tehnologiju itd., koji će povući privredu napred, pa onda od zarade izgraditi sistem socijalne zaštite – efikasnije i svrsishodnije na duži rok, u ranoj fazi ekonomskog razvoja izgraditi socijalni sistem zaštite i ugraditi ga u rast⁴⁵. Tako npr. u Aziji štednja i do nivoa od 30% gradi ukupnu akumulaciju, i to je štednja kao odraz tradicionalne vrline i visokog očekivanja od budućnosti⁴⁶, ali oni štede i zato što nemaju obezbeđenu nikakvu zdravstvenu niti socijalnu zaštitu na koju bi mogli da se oslone u momentima kada im je potrebna. No, ako im država obezbedi sistem socijalne zaštite, onda će oni taj deo novca trošiti u vidu proizvodnih investicija, na putovanja i potrošnu robu, i time, većom domaćom potrošnjom podsticati rast proizvodnje i uposlenosti. Zbog toga sada dominiraju preporuke svim azijskim vladama, poput one visokih zvaničnika Azijske banke za razvoj, koje su ranije imale drugačiji pristup, da izgrade najpre održiv sistem socijalne zaštite, kao vitalni element dugoročne stabilnosti i razvoja, kako bi se povećala tražnja, stimulisala ekonomija kao rezultat povećanog osećanja sigurnosti domaćeg stanovništva⁴⁷.

Ako posmatramo situaciju sa mrežom socijalne zaštite upravo u zemljama jugoistočne Azije: Maleziji, Tajlandu, Singapuru i drugima, uočićemo da one iz kolonijalnih vremena imaju penzijski sistem, za državne službenike pogotovo, te su posle ove zametke penzijskog i drugih elemenata sistema socijalne zaštite nadograđivali ovaj sistem nastao u kolonijalno doba. Kada je u pitanju najmnogoljudnija država Azije i sveta, već od 2004. godine, njeni lideri kao prioritete društvenog razvoja ističu izgradnju „harmoničnog društva“ i ekološki održivu proizvodnju. „Harmonično društvo“ podrazumeva značajno smanjenje nastalih imovinskih razlika kroz preraspodelu društvenog bogatstva i eliminisanje preostalih 20 miliona Kineza koji spadaju u kategoriju ekstremno siromašnih, izgradnju sistema socijalne i zdravstvene zaštite i brigu društva o svima onima koji su socijalno najugroženiji. Time se popunjava vakuum, nastao od sredine 80-ih godina prošlog veka do kraja 90-ih godina, u kome je država preusmeravala domaće i strane investicije u rast privrede kroz tzv. gradsku reformu. Velika imovinska nejednakost, karakteristična za sva azijska društva u Kini je, kao socijalističkoj zemlji, vrednosno neprihvatljiva, naročito obzirom da je ravnomernost u

45 ILO Asia-Pacific meeting on extending social security opens, 19 May, 2008.

46 Kulturološka dimenzija Indeksa dugoročne orijentacije (LTO; *Long-Term Orientation*) koju analizira Hoštete, pokazuje da je ona kao rezultat konfucijanskog nasleđa najveća u Kini i iznosi čak 118 indeksnih poena, Hofstede, G. and Hofstede, G. J., *Cultures and Organizations: Software of the Mind*, McGraw-Hill, 2005.

47 “Asia’s social security needs improvement”, February 16, 2009, INQUIRER.net.

raspodeli društvenog bogatstva bila najveća na svetu upravo u NR Kini u prvim decenijama njenog postojanja, dok je onda danas odmah iza SAD po neravnomernosti raspodele bogatstva. Naravno, u okviru zemlje postoje ili su čak produbljene, lako uočljive razlike, koje vuku korene iz kolonijalne prošlosti – između obalskog i kontinentalnog dela zemlje, između jugoistoka i zapada, između grada i sela itd. Tako, nominalno, prihodi onih koji žive u gradu rastu četiri puta brže od prihoda seljaka, ali realno, prihodi prvih rastu i do deset puta više u proseku jer su prihodi seljaka u bruto iznosima, a sve drugo, uključujući i učitelja i školu moraju da plate iz njih. U tom smislu tek u poslednjoj etapi reformi, kinesko društvo poklanja potrebnu pažnju onima koji su gubitnici u procesu reformi i ostalima koji zavise od pomoći društva. Deo ovog procesa je i izgradnja ili dogradnja sistema opšte zdravstvene zaštite za sve građane, u koju će centralna vlada uložiti oko 124 milijarde US\$ u naredne tri godine⁴⁸. U najnovije doba, ovo je čak i mera uspešnosti upravljanja reformama jer prethodna situacija koju karakteriše nepostojanje mreže socijalne i zdravstvene zaštite za većinu seljaka i stanovnika gradova, dovodi u pitanju masovnu podršku reformama i time i stabilnost poretka. Dakle, širenje kruga gubitnika u reformama i narušavanje društvene harmonije, odnosno stabilnosti, bi mogli da doprinesu gubljenju legitimnosti reformi i njihovih nosilaca, što je krajnje nepoželjna situacija i za kineske lidere, kinesko društvo, regionalno, ali i globalno okruženje. Uspeh se sada zato meri brojem onih koji su izašli iz siromaštva i onih koji su zbrinuti mrežom socijalnog staranja. Sa druge strane, ne treba zanemariti jako lošu početnu poziciju i grandioznost ostvarenog projekta, kao ni dugoročni cilj, koji je nužno ostvariti kao ultimativnu proveru uspešnosti reformi kao puta u bolju budućnost za sve Kineze – premeštanje 550 miliona seljaka u gradove u narednom periodu.⁴⁹

Svakako da vidljiv doprinos izgradnji mreže socijalnog staranja u Aziji treba da daju i međunarodne organizacije, naročito one sa globalnim opsegom delanja i ciljevima, kao i specijalizovane agencije Ujedinjenih Nacija nadležne za realizovanje upravo ovih ciljeva. Zabrinjavajuće je što se i institucija poput Azijske banke za razvoj, umesto da se usredsredi na podršku programima koji imaju za cilj izgradnju socijalne infrastrukture, namesto toga strateški opredelila za podsticanje infrastrukture u oblasti ekologije (što je potrebno, ali nije prioritetno u odnosu na socijalnu zaštitu), te podršku privatnim preduzetnicima, kojima će davati većinu svojih sredstava podrške, a za programe iskorenjivanja siromaštva i izgradnje mreže socijalnog staranja ili davanja pomoći seljacima (koji čine 60% azijskog stanovništva uprkos intenzivnoj urbanizaciji) da bi se podigao kvalitet života na selu, njeni stručnjaci i funkcioneri nisu predvideli uopšte ili ni približno dovoljno sredstava. Azijska banka za razvoj, čiji je nominalno jedan od osnovnih ciljeva iskorenjivanje siromaštva nije prepoznala važnost ulaganja kojima bi se izgradili zdravi temelji ekonomije ovih zemalja i obezbedila društvena stabilnost na dugi rok, već kao strateški prioritet vidi neke druge ciljeve⁵⁰.

48 „The Importance of U.S.-China Relations“, Center for American Progress, January 28, 2009

49 Wan Guanghua, „Poverty Reduction in China: Is High Growth Enough?“ *Policy Brief, No.8, 2008*, World Institute for Development Economic Research

50 „Šačica uticajnih birokrata ABZ (Azijske banke za razvoj) sa jako visokim primanjima, obezbeđenim ➤

LITERATURA:

- Addressing Triple Threats to Development*, UN Economic Social Commission for Asia and the Pacific (ESPAC), March 2009.
- AMFAR AIDS Research (2004) *AIDS in Asia* a report by AMFAR AIDS Research, at: <http://www.amfar.org/cgi-bin/iowa/asia/aids/index.html?record=14>;
- „*Abandoning Asia's poor*“, „Guardian“, 16 May, 2008;
- Asher G. Mukul, *Social Security Reform Imperatives: The Southeast Asian Case*, Singapore: National University of Singapore, 2000;
- „*Crisis could push 140 million Asians into poverty: ILO*“, AFP, Feb 17, 2009.
- ECPAT (2001-02) *Report on the Implementation of the Agenda for Action Against the Commercial Sexual Exploitation of Children*, ECPAT International.
- ECPAT (2004) *Questions and answers about Commercial Sexual Exploitation of Children*, ECPAT International.
- ECPAT (2005) *ECPAT database*, available at: <http://www.ecpat.net>.
- ECPAT, 2005.
- ESCAP, 2009.
- ILO Asia-Pacific meeting on extending social security opens, 19 May, 2008;
- Jha, P., Anderson, I., „*Reducing adult deaths from chronic diseases in Asia; evidence and opportunities*“. Washington: The World Bank Group, Disease Control Priorities Project; 2007.
- Migration, Development, and Poverty Reduction in Asia*, International Organization for Migration, Geneva, 2005.
- Mitrović, D., „Kina, ekonomska modernizacija i njena održivost“ u Mitrović, D. (ed.) *Razvojna politika i razvojni resursi zemalja Azije*, FPN, hrestomatija, 2009;
- Mitrović, D., „Reforme sistema socijalnog staranja u NR Kini na početku XXI veka“, *Socijalna politika i Socijalne reforme*, zbornik, FPN, 2007., str. 203-224.
- Prabhat, J., Chen, Zh., „*Poverty and chronic diseases in Asia: challenges and opportunities*“, CMAJ, October 23, 2007.
- „*The Importance of U.S.-China Relations*“, Center for American Progress, January 28, 2009;
- Wan Guanghua, „*Poverty Reduction in China: Is High Growth Enough?*“ *Policy Brief, No.8, 2008*, World Institute for Development Economic Research.
- United Nations Population Fund (UNFPA), *State of World Population 2007*.
- Zahid, Sh., Ahmed, „*Poverty, Globalization, Social Customs & South Asian Children in Prostitution*“, Pakistan Pediatric Association, 2005.
- Zhang, Y., East Asia Development Network (EADN), „*Emerging urban poverty issues in East Asia*“, Institute of Asia-Pacific, Beijing: CASS, 2004.
- Wan Guanghua, „*Poverty Reduction in China: Is High Growth Enough?*“ *Policy Brief, No.8, 2008*, World Institute for Development Economic Research;

⇒ penzijama, opštom zdravstvenom zaštitom, pokrivenim troškovima stanovanja i obrazovanja njihove dece, odlučila je da finansiranje socijalnih stanova, zdravstva, ishrane i programi zaštite dece nisu prioritet u programima Banke. Niti su, pak, uzeli u razmatranje zemljišnu reformu, mreže službi za zapošljavanje ili penzije za svu azijsku sirotinju“, „*Abandoning Asia's poor*“, „Guardian“, 16 May, 2008.

Wan Guanghua, „Poverty Reduction in China: Is High Growth Enough?“ *Policy Brief, No.8, 2008*, World Institute for Development Economic Research;

Wellford, R. And Frost, S. Corporate Social Responsibility in Asian Supply Chains, Corporate Social Responsibility and Environmental Management, Volume 13, pp.166-176, 2006.

www.ilo.org

Dragana Mitrović

ACTUAL PROBLEMS FOR BUILDING OF SOCIAL CARE NETWORK IN ASIA

Abstract:

Asia, which in time of globalization attracts extreme attention of researchers, politicians, businessmen, but also of humanitarian workers, is not only the most dynamic economic region of the world, but also the region inhabited by a billion and eight hundred million the poorest people of the planet, who survive with two American dollars per day. The causes of the phenomenon of absolute poverty in Asian states are generally similar, as well as similar are the consequences which they leave on societies that create them. What is particularly worrying concerning the phenomenon of poverty in Asia is that it is increasing and that some actual processes enhance it, like the acute world economic crisis, increase of prices of food and climatic changes, through the so-called „triple threat“. Particularly worrying is that high growth of economy does not lead to reduction of poverty, but to extreme inequality, which deepens it, leading in a long run to instability – economic, social and political. And while earlier the phenomenon of poverty in Asia was seen exclusively as a rural phenomenon, i.e. rural poverty, today the phenomenon of urban poverty and urban pauperism is equally the feature of this continent. The reverse side of this phenomenon reflects also in phenomena such are prostitution, including children’s one, crime, large number of people ill from contagious and chronicle diseases, high level of death rate of children and newborns, high maternal mortality, rapid aging of population, chaotic urbanization and degradation of the environment, as well as the collapse of traditional social care networks. Although by the end of the 20th century the Southern, Southeast and Eastern Asia experienced accelerated urbanization which is still underway and due to which more than one billion of people already live in cities, even today over 60% of Asian population live in its rural areas, with majority of them in the status of absolute poverty. Therefore, mass of these peasants which are surplus of labour in villages starts the job-search, so that village poverty becomes city poverty. Pressures on weak or non-existing social care networks in Asia are numerous and most often interwoven, encumbering the strategic project

of building this network in majority of its states. On the other hand, yet, building a firm, universal and sustainable social care network is extremely important for the future of these states and societies.

Key words: Asia, poverty, social protection, urbanization, social care networks